

Jekabaara

Jamana

Cikcia ceman n'a musoman kunnafoniseben

Faamuya Yirriwaton

Boko 103 nan d. 20
1994 SAN KALO NCOCW NAN

SAMIÑE DONNA, CE ÑANAW DON WAATIKABO ÑOGONNA

Dakunw

Ñe 2 : Ñebila

- Kunnafonijelenw jecogonya kan

Ñe 3 : Jiriforo n'a nafaw

Ñe 4 : - Musow ka Kalanko Fana
MAKOCl mara kono

- Jekabaara, hakilimayaseben

Ñe 5 : Faatoya n'a ladoncegou

Ñe 7 : Boituma don ka fisa n' sen
ka di ye!

Ñe 9 : Dine n'a taabolow

Ñe 10 : Poyiw ni ntaalienw ani
maanaw

Ñe 12 : Namirmakenin ka maana
(tige 4 ñan)

Kalo laadilikan

Maaya ye sanga ye. Kuma te
maaya ñenen ma. O ye
sangaba ye. Nka maa hakili
kenemantigi de ta ye sanga ni
waati ye koy! Ka farikolo
keneman ke ka hakili keneman
ladon. O ye daamu ye. O koso
an ka kan k'an sobo an hakili
lanogofen bee la!

Tumani Yalam Sidibe

"Daniya numan ni Kumamugu in si te jamana nafa, fo kelen : WALEYA" (Abdulayi Bari)

Don de be don jësigi

Bamanan ntaalen döbe yen min ye ne diya kosebe. Aye n diya ka d'a koro kan. N'a fôrâ n jëna tuma o tuma, n b'a fôrâ yere kono ko : karisa be ka nin min fo yali tijé lakika yere la, a b'a koro dòn wa? N'k'o tigi ka kewale keta tow bëe b'a sementiya n ma ko a t'a ka fôrâ koro don. A b'a fôrâ ten dörön de walasa maaw k'a fôrâ a ma ko : tijé yere la, karisa be bamanankan kologirin fôde!

An ka bamananw de t'a fôrâ wa ko : "N'im a misiba to a sogomabiriye, ib'a to a wuladabiri ye?" O be mun wëre kofa sinjësigi ko? Oro, cogodi anw be se k'o to an da sanga ni waati bëe, k'an to tijeni banbali la; k'an to sinidun na bi-fë tuma bëe? Nin kuma be ne hakili lajigin Kôrê Dugakoro Trawaele ka kuma laban fôlen na a muso juginin Ba Naa kulibali ye, o

kelen ko k'a janfa ni su kelen filen keme naani fa ji bonen ye foroba marafamugu kan. Ako a ye ko : ee, Ba Nana, e b'i jo fe de. Ima gaasi ke, awa gaasi yere t'i la. Gaasi bëe be ne de la, ne min ye mugubon kojin d'e ma, ka nban k'a don ko misiba ka kan ka to a waati dö burili ye. O b'a jira ko Dugakoro y'a jëtugu sinjësigi kan, ka da jarabi barikama kan, mintun b'a la ka jësin a ka baramuso Ba Naa Kulibalima. Don dola, ka nto MAKOCI maraw kono-yaala la, n jatigila benna cekoroba dö ka du ma. Yorónin kelen, cekoroba denke nan'a fôrâ a ye ko : Ba, Sanogoke têna ne ka soforo sene belen. Ote ke abada. Afâ kabara a la, k'ikanto a ma ko : N'dën bi bëe, n ka sini fana be de. Si soro de ka gelen. Ka na i jigi bëe tijé ko halibi i ka tunga fe

nafolo to b'i bolo. Soro don be, awa dese fana don be de. N'i ye misiba to a waati dö birili ye, a b'i son monto caman na don donka de! Okuma o be ko bëe pereperelatige. Ka misiba to a songomadabiri walima a wuladabiri, ye o koro ye ko a damaden b'a dòn k'a be se ko do la, nka n'a y'o to yen, o bëna ni hëre lawasalen wëre y'a ma min kafisa a ma n'a sekokeli ye yorónin kelen.

An kan'an jigi tige njogon na. An ka njogon miné ka njogon k'an dö ye, k'an yere fana ke njogon dö ye. Do be se bi, sini o te se. Awa, do be dese bi, sini o be se de. An ka ko ke njogon ye, ka ko to njogon ye. N'o kera an be don jësigi don fe an yerew ye, an'an denw n'an bonson bëe ye.

Tumani Yalam Sidibe

Kunnafoñi jëlenw jënjogonya kan

In'a fôbolifénw, adamaden farikolo ye minenw de donnen ye njogonna, minnu kelen-kelen bëe n'u ka baara kerékerénnendón, nka n'u bëe lajelen fana ka ko dulonnen don njogonna. Dusukun ni bijen ani fogonfogon ni kúhan-kuranianiminencaman wërew ko y'olu ye. An be minen ninnu bëe dòn u sintinsiraw n'u jecisiraw fe, ka masorò an be masala u kan sanga ni waati bëe. Nka, minen barikama wërew bëe yen minnu jecika bon haali an ka dijenatige la, nka n'an t'u dòn ka da gundo kan min ker'u taalan y'an bolo waati bëe. N'kan be dogonyorow déma : cœya animosoya. N'an dün ye jatemine ke, an b'a dòn k'o minenw, sidonbaliya man kan. Ko juguba yere don. Ka masorò adamaden ka dijenatige diya sun de 'y'u ye. Awa an ka bugunni bajuw fana don. Ce joli-joli be fangantanya demin'a malo la waati bëe ka d'a dogonyorò sidondabliya kan a fe an'a kono geleyaw furakecogo.

Du joli-joli de be konaya ni denlamobaliya dusukasi kono, k'o sababu ke geleyakonin dörön ye dongonyoro (cœya walima musoya) fan fe, fura telin be soro min na.. Ka soro ka temen ni densorçaniden-lamokunandiya soroli ye? Dogonyorow fana ye farikolo fan dòn de ye minnu ka kan ka sidon ani k'u kunkankow bëe dòn an fe walasa an ka se k'u labaara an sago la, an ka diya kanma an 'an ka du ladoncogo numan kanma.

Hakilinan in de y'a to jamana baarada n'an balimusosidibela kadiya Awudu ye gafe dö bëe jënjogonya kan (ce nin musoya). Jënjogonya temensiraw, an'a kéninenw, n'a nafa sorokow bëe pereperelatigelen don aw ye gafe o kono : muso ka ladayew kun n'a nafaw an'a geleyaw; ce ni musoya (jënjogonya) temensiraw; konomaya sorocogo muso; kono tijé sababuw; konaya sababu; mögoya bana yelemtaw fo ka se furu n'a

temensiraw bëe ma, ... olu ye gafe in kono dakun 17 döw ye.

Gafe in kalanni ye hëre sababu de, ye ga kono, dugu kono ani sigida kono. A kafisa denbaya kelen-kelen bëe k'a ta kelen soro a yere bolokoro ka masorò maa min b'a yere dòn a farikolo konominenw bëe kunkankow, o tigi de fana be se ka minen olu ladon, k'u to kénéya la sanga ni waati bëe ani k'u diyabo.

Në dafalen 59 de be gafe in kono. A kelen songo ye d.. 400 ye.

Aw b'a soro jamana baarada la.
BP. 2043 - Bamako (Mali)

Tumani Yalam Sidibe

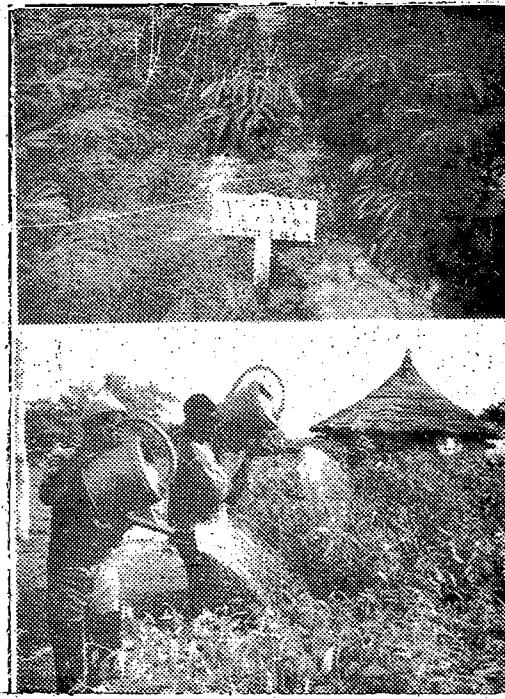

Kunnafoñi
jëlenw
jënjogonya
kan

Sidibela Kadja Awudu
Bayetimabaga, Tumani Yalam
Sidibe

Jiriforo n'a nafaw

Jekabaara kelen in kono, an da delila ka se juriko nafawma Kaboyila; Yanfolila ani Mali mara sabanan, min ye Sikaso ye, ani yorowerew jirikoma. An da sera fana kosa in na koori jukoromadondon senefenw werew nafa ma, cikela ka dijenatige la, i n'a fo fini ni nseere an'olu njogonna werew. Nk'an ma delika mint'a danma na, k'a pereperaltige aw ye cikela ka nafa dondaw la. O ye jiriforo nafaw ye. Namasaforo; enburuforo; mangoroforo, olun'u njogonna caman. Fenw don minnu ladon ka di, n'u be nafolo hake caman don cikela kun, aw'u t'a bali a ka sumansene n'a ka koorisene na fana. Koori, da, suman, ani jiriforo, ninnu bee kelen-kelen n'u joyoro don cikela ka soro la. A dan y'u ka ke cikela hakilima fe, min b'u bee ladonwaati matarafa. Bamananw ka kuma don : ko bee doonin doonin kebaaw bolalankolon te to. Jiriforo geleya bee b'a jujon de la. O yere de kanma a be fo komaa kembe be jirituru n'k'u ro tan 'a nafa soro. Okoro te saya ye, bana te, awa dese were yere te ka bo timinandiyabaliya la. Maa caman be dusu jiriforo soro ni, a ladonni b'olu kamananga, ka masoro ale bonyerela waati kunkurun hake ye san kelen ye. Nonne san wolonwula

Jiri ye nema ye dugukolo ani adamadenw bee ma

jiriforo ladontaw be yen. Nka, n'ale bora a yere la ka ban, a be ke sanudinga de ye cikela feeretigi bolo, min be jiridenw suganicogo don an'u lasecogodogofiyewla. Anbara ntaalen do b'a fo ko : Fen min ye surukuba barika ni kungofen tow ye, o de y'a donni y'a fe ko maa ka kan k'i ko see meyoro caya. Ni do y'i janfa, i bi'

sinsin doweré kan. I n'a fo koori ani da, ni tiga, fo ka se kaba n'u njogonna nafolo-soro-senefenwerewma, jiriforo ladonko numan nafantan te. Awa ale de b'a tigi nafa; k'a tigi den nafa fo k'o fana den ta den nafa. Cikela jana min ma jiriforo ke bolokofefen ye, o de togo ye ko sininesigibaga. Nka cikela jana min-fana be a banban jiriforo danma kanka koori ni senefentowlabila pewu, o fana togo ye ko sini lako donbali. Bi de be sini nesigi, awa sini fana de be bi ko ketaw pereperelatig. Nin jemukan in ye nebilakanw de ye min be nesin Sikaso ni Buguni MAKOCI ka cikemaraw ma sanni an ka seli ce o maraw kono, walasa ka koori ni sumansene jiriforotig kumajogonya i n'a fo an y'a ke dasenenaw ni finisenenaw fe cogo min. Sanni o don ce, an be dugawu ke, samine min donto file nin ye, Ala k'a ke an nafa samine ye. Ka sanji na famaw caya, ka forow soro barika. Nka an te se ka jinen min foli ko o la, o de ye ko foro nafa te soro forotigi yere ka woosiji ko. N'i ye samine kunben ni nanaya ye forokono, a b'i sonkunnawola suman kanwaati la. Nka n'i y'a kunben ni nantanya fana ye, a b'i bila fadenke-deli la suman kanwaati la fana de. Nin bee de kanma an be dugaw u don njogon ye ko Ala ka samine kunben ko numan dusu n'a kenye an'a barika d'an ma. An bee b'an bolo jan Ala la o la, k'a fo ko Amiina.

Jekabaara sebenjekulu

A ye Jekabaara kalan;
A ye batakiw ci Jekabaara ma.
A ye Jekabaara kanu ani k'a lafasa
N'o kera kunnafoni wala
nwaliannenw be munumunu
An ka duguw n'an ka sigidaw
an'an yere
ni njogon ce!

Ganseli

Donko ni seko soba (palais de la culture) njemogosoba nisondiyalen b'an barakanw dungew ladonniya k'a ye balikukalanso do dayelen a ka baarada la, an ka kanw kalanni kanma

Balikukalanso in dayelenne don Malidenw ni dunanw bee kanma, minnu b'a fe k'u yere faranfasiya an ka kanw la, kalanje ni sebenne taasira fe.

Kalandra fila de be yen :

Folo : karamogo kalandra

filanan : Kalanje ni sebenne degen kalandra.

N'aw be dafali-kunnafoni were fen o fen nife, aw be se seko ni donko soba la, Bamak,

Bataki kesu n°. 91 - negejuru n°:22-33-70 - Bamako

Musow ka kalanko FANA MAKOCI mara kono

1994 san la, musow ka jetaasira bolofara nemaa, ya cesiri kosebe kalanko la a ka mara kono.

O cesiri n'o su-fe-boli ma ke sanji koro woosi ye, bawo FANA MAKOCI kafo caman ye kalankota ni barika ye ninan, k'ata sankalo 3nan fo 4nan la. O ka fow kera Joyila, Masigi ani Maraka Kungo ye. Olu musow ya faamu, konimusow makalan dugute taa ne. Kalan in ye sen soro alani musow ka jetaa sira bolofara nemogo ani sekiteriw animatirisi ka cesiri fe. Kalan in kebagaw tun ye zayerikuntigiw ye.

Kalanko sigilen sen kan, jetaasira bolofara nemaa ye kalanko kalifa zayeri kuntigiw la minnu be se ka kalanko kolssi sanga ni waati bee. Musow ka jetaasira ka foli kerenerennan be o zayerikuntigiw ye minnu y'u cesiri kosebe kalanko in n

*Muso de ye ce so konona n'a kenemana ye.
O kanma muso kalannen ye ce lafiyalen ye.*

a u ka kafow kono. An da be se kerenerennan la Umaru Kulubali, Joyila kafo, Umar Baru Tarawele, Marakakungo - Dawuda Dunbiya Masigikafo. Nikunnaфонi бора dotege

Sako Yoro : Jekabaara jenabobaga n'a kanubaga fana MAKOCI nemogoso kalanbolofara la.

Dotege Sako
MAKOCI - Fana

Jekabaara, hakilimayasseben

Ka bi waati jan, ne b'a don ko Jekabaara seben be Mali kono yan. Nka ne tun b'a file manamanaseben deye, fodondola, barosenfe, dokone ma ko nka seben in boko do kalan, kerenerennan la, a boko 99 nan, (d. 20), 1994 sankalo filanan. Ne fana ye seben in san k'a kalan. Ola ny'a ye ko Jekabaara te cikelaw doron ka kunnafoni seben ye, a ni fana ko kunnafoni seben doron te. Ny'a don k'a fo ko Jekabaara ye hakilimaya seben de ye. Bawo a da be se fen nafama camanma, in'a fo kaloladilikan, poyiw, ntaalenw, jama ka keneya taasiraw, farikolonenajeckunna foni, tulontesebesa, dije n'a tabolow ani fen nafama camanwerewn'da tena se ka se obee ma. Kuma lasurunya la, Jekabaara be mogo son halili la, hakili numan na,

a be faamuya yiriwa kosebe. O de la ne ye Jekabaara kanu : n b'a kalan,, n b'a lafasa!

O temenen ko, ne b'a nini seben in baarakelaw fe u k'u sinsin halisa bamanankan in sebencogoko, bawo mogo caman de be yen minw te se k'a seben ani k'a kalan. Hali minw ye lakoli ke, ka soro dun "sodon wo, fali don wo, jine don wo, yeredon de nogon te". Ola sa ne b'a nini Jekabaara fe a k'an demen bamanankan sebeni n'a kalancogo la. n'o kera a kalanbagaw be caya ka teme nin bee kan. N'olu cayara faamuyalibagaw ni hakiiimaw be caya jamana kono, ka masoro Jekabaara be faamuya ni hakilimaya de sinsin. Jamana fana ka yiriwa b'o kono bawo jamana geleya fanba bee ye faamuyalibaliya jogen jonya te!

O bole koyen nb'a nini Jekabaara fe a k'a jija halisa a ka cesirife, a ka to k'a yira n na sanga ni waati bee ko jamana te se ka jo cogo si de la fo "waleya" i n'a fo an karamogo.

Abdulayi Bari (Ala ma hinela a la) ya fo cogoya mina : "Naniya numan ni kumamugu in si te jamana nafa fo kelen : waleya". N be be dugawu ke Ala ka sinikeneyi di Jekabaara mogow bee ma an'u baraakejogonw be. N ma jine u ka tonba ko, n'o ye Jamana baraada ye. Ala k'u ka baara korota, k'a ke jetaa ni labanfen ye walasa Mali na se ka bo jonya kise bilen in na, bawo faamuyalibaliya jogen jonya te!

Awa Jalo, "ENA" lakolisoba
san filanan kalanden

Faatoya n'a ladoncogow

Dogotoro Idrisa Jalo

An ka kuma donsow ko : "Bana ye juguye, nka bana sidonbali ye lebu ye". N'i dun y'a dōn ko bana ye jugu ye, a kafisa i ka wuli a kēlēli fe joona walasaaka kasara ka dansira la. Nka fen kelen min kelen be k'an bēs kamanagan, o ye hakili la banaw ye, minnu jekawaletogo ye faa ye, faabana; faatoya. An ka funankēnin dakabanan, dawulama, barikatigi caman de be k'an bolo jigiwaaro sababu ye ka da faatoya kan. U joyoro be lakolonya forow kono; dugu tulonkebaraw rō. Fen wēre si te to bangebaaw, n'u somogow an'u furunjogonw n'u jenogonw bolo "Alamine" ko. Awa, mankutu caman fana kelen be ka bana in lakooli, ka do fara a jama n'a masibaw kan. O bēs de koson, maaw b'u yere tanga faato ladonni ma. An b'a men waati caman yere ko : faato ladiyabaga ye don do faato ka su bota ye. Walima ko : faato furakela somogo do be faatoya ke. Maa caman yere b'a fo ko : ni faato y'i gosi, n'ima se k'ita sara, i te sa abada ka soro i m'o faatoya kelen ke. Ninnu bēs de ye mankutu ye min be faato ke yermabilfen ye, k'a ce janya sigida adamadenyakow bēs la. Nka yali nin

kumaw bēs ye tijew ye wa? Walasa an ka se ka jaabi soro o nininkali ni caman wēre la faabana kan, an sera ankandogotoroma, n'oyeaubalimake Idrisa Jalo ye (an ka ladalafuraw baarada la). dogotoro Idrisa Jalo min ko te fo mogo ye belen ka d'a ka kunnafo ni nafama dilenw ka jekabaara boko kosa kono ladalafurako baarada kan.

Yali faa ye bana de ye wa walima bana te. A be soro cogodi awa suguya joli de be faatoya la? Mun de be faa suguyaw danfara? Maa bēse k'i yere tanga faatoya ma wa? ... Walasa an ka pereperelatige soro nininkali ninnu kan, an ka tomponni ke Idrisa Jalo ka jaabiw la.

Nininkali dadonkanw

An bēs lajelen b'a dōn ko faa ye bana ye min mankutu ka bon, n'a kasara ka bon. Fen min ye a lebu ye, mogotē se k'o fo mogo ye. Faa dun ye bana ye an bēs lajelen be min dōn ni adamaden ka danbesiraw lagosili ye ka bi lawale la. Kun caman be faa la. Awa maa caman fana b'a sababu don maa juguw ka were la. Nka, bi bi inna, an b'a don fana, koadamadenya taasira caman fana be yen minnu be faa lase ademaden ma, i n'a fo furakisennin tali. A ka c'a la yere, o kenekansiraw ka faa lasorota hake ka ca nimogojuguwka faa laseta ye. Nin bēs de kanma an ser'an balimake Idrisa Jalo ma, n'o ye dogotoro ye an ka ladalafurako baarada la, a k'an ka nininkaliw jaabi.

Fa ye hakililabana ye

Nininkali folo: *Dogotoro Idrisa Jalo, faabana, walima faatoya, ye mun ye*

Idrisa Jalo : Sidibe, i ka nininkali diyara n ye. N be n ka kuma damine folo ni foliw ye ka nesin aw ma.

Jekabaara boko kosa kalannaw fe. Hakilina minnu bor'a la, n'dalen b'a la, olu bēna ke jama nafalanw ye. Ni kunnafo ni minnu ma faamuya kosebe ladalafurado kunkan, jekabaara kalanbagaw be se k'olu ke batakiw ye k'a ci Jekabaara seben nekulu ma. N'o kera an b'u jaabi.

An ka bikuma be fen min kann'o ye faa ye, an bēs b'a dōn ko bana don min togo ka bon. Bana don fana min ka gelēn. N'i ko ko faa, bana caman de be faa kono na. Ni maa min nisondjara kojugu, a be fo ko : korifaa tekarisa la! N'idun nisongoyara kojugu fana, k'i ne lasisilen to i kelen na sanga ni waati bēs, a be fo ko : ce, faa be don karisa la! O b'a jira ko adamaden ka kan ka ke nisondiya ani nisongoya de ni jogon ce sanga ni waati bēs. Oye faa yere kunkanko ye. Nka a ka kan ka dōn fana ko sababu caman bēna ni faa ye. I da sera o sababu dōw ma i ka kuma damine na. N be se ka minnu soro ka da olu kan, o folo dōw y'i bolofen tijeni ye. N'i bolofen tijena i ma cogo dōn a la, o bēna ni faa ye. Hali maa furumuso (walima i furuke), n'a tora ka bo i bolo cogo do la, o be faa wuli i la. Fen min ye sigiyoro tana tijeniw ye, o fana be se ka faa lase mogo ma. Furakiss (nisondiyafura) tali fana ye faa baju belebele do ye. Kalan, kofe-baara-sorobaliya miiri fana be se ka faa lase mogo ma. An koni ka kan k'an banban min foli kan, o de ye ko faa koni mana k'a fen o fen ye, a ni hakili de be jogon fe.

Nininkali filan: O b'a jira ko faa baju be hakilijanfan de fe?

Idrisa Jalo : Anw ka jatemine koni na, faa ker'a suguya o suguya ye, a ker'a sumalen yewowalim'a gengelen pawu ye wo, a bēs sun be dili soro hakilijanfan de fe.

Nininkali sabanan: A sun be dili don hakilijanfan de fe. Nk'an be ko do ye faatow la min b'an kamanagan. O ye nin de ye : Faa gengelen pawutigi dɔw be yen, olu b'u ka taa-ka-segin an'u ka pan ka-purutiko camanw ke ka soro u ma fini bila. Nka faa sumalentigi dɔw be yen, minnu te fosi ke ni finibila te. O be nefs cogodi.

Idrisa Jalo : O ye nininkali jenama ye. I n'a fo n'y'a fo cogo min na, faa suguya ka ca. Dob'sigik'ima sumaya suun. O ye faa sumalen ye. Do fana be yen, faa kalaman be min na. O de be fini bila. Finibila yere yefaa kalaman taamaseere dɔye. Nifaatomin ta sera finibila ma, an be se k'a fo k'o tigi ta sera faa degere kodan ma! O degereba o be soro hakili lasorocogo fe. Hakili (kunseme) ye fen ye min dilannen don ni pasajuru sira suguya dɔw ye. O pasasiraw bayelemani de b'a to faato t'a ka faatoya don, nk'a bolo, adamaden keneemanw ka koketa bεe ye faatoya ye! K'ale to keneemanw bεe jateli la faatow ye, ale yere ka ko ketaw bεe be ne a yere bolo.

Faato ye mogo ye fana, n'i ye jatemine k'a la, i be kabakoya a la. U be dumuni suguya dɔw dɔn, n'i yere mogo keneeman y'olu dun, u b'i faga. U be taa namanton-kan-dumuni tow ta k'u dun. Fosi te k'u la. O dun sababu ye mun ye? O file nin ye. Adamaden

o adamaden, farikolo lakanafenw de be joli la minnu be wele ko "kelecew" (antikoriw). Maa min dun be to sanga ni waati bee ka fen nogolen olu dun, o tigi ka antikoriw hake be caya ka temen maa keneemanwta kan. Anwb'an yere tanga o dumuni nogolenw ma. Faatow dun b'u dun doonin-donnin f'u farikolo be deli u la. O de kanma, a t'u faga walima k'u bana yoron kelen! Ofana be faatow ka kola, da ka kan ka semin ma.

Faa bajuba do ye fine do

Nininkalinaaninan: Anka dogotoro, an b'a don ko faa be soro sira caman fe. Nka anw ka ninini sera a jumen ma kosebe?

Idrisa Jalo: In'a fo n'y'a fo n ka jaabi temennenw senfe cogo min (Jekabaara kosafe boko), anw ka baara kεyɔrɔ in ye yɔrɔfila deye. Dɔbe Bamako yan, do be Bajankara. Bajankarakaw de ye baara ke kosebe faa ka bolo kan. O ro, a ka di n ye, walasa awka se ka mogowlafaamuya kosebe faa kan, aw ka taa nininkali ke Bajankarakawolu la, n'olu ye dogotoro Paki Piyeri ani dogotoro Saka Jakite ye. Nka Bajankarakaw ye ninini-nεfɔsεben dɔlabou y'a jira min kɔnɔ ko faa b'i n'a fo fine. N'o fine o de y'i soro o be ke sababu ye ka faa bila i la. Fen min yanw Bamako baarada baraakelaw ye, an ma segesegeli caman ke faako kan. O baara belebeleba de kera Bajankara. Obolen ko yen fana, an ka dogotorosoba min be yan (Bamako) n'oye "Ponze" ye, odogotorominnuka baara nεsinnen don faato furake ma, olu n'an ka ladala furabolaw fana ye baara ke nogon fe. Walasa aw be se ka faamuyalicaman soro, a ka kan aw ka nininkali do ke olu fana na. O be diya n ye...

Nininkali duurunan: I ko ko faa be soro fine suguya dɔde fe. N'o darikan, faabana b'i soro. N'o ye maa caman gosi nogon fe, cogodi faa be olu dɔrɔ kelenpe de soro ka tow to yen?

Idrisa Jalo

Adamaden, i kera cogo o cogo, i dakan fana be yen. N'i dara fen min kanma, ob'soro. Faabana min file nin ye, n'an b'a bisigi fine ka bana soro da ye, a be se ka ke fine ka ko danma te. nka, fen do de be fine in kɔnɔ min be nεsin mogo jɔnjɔn kelen ma. O kɔro masurun ye nin de ye : N'awjamakulu taara aw sigi jiri do kɔro, fen be se ka soro o jiri la, min be se ka jigin fine fe ka na k'e kunkolo la. O be ke faa ye. O koni ye sababu taasira do ye min for'an ye Bajankarakaw fe.

Nininkali woɔronan: A be fo fana ko nifaatoy'a mana mogɔmin ne kan, k'o tigi meen o meen, ko faa b'a soro. O be cogodi?

Idrisa Jalo: O koni ye kuma ye nεfɔcogo te min na. Konifaato ye tege ci i ne kan, k'o be se ka faa lase i ma, o kuma banbannen te segesegeli dakun na.

Nininkali wolonwulanan: Ni nεfɔcogo t'o la, k'a fo koni ko kafe (nesikafe) minko jugu ani nisondiyafurawtalibεfaa bila mogɔla. Olu minnu yere kelen be cekelen-demennan ye cikelaw bolo k'o be faa lase mogɔ ma. I be se k'o seereya an ye wa?

Idrisa Jalo: O ye tige ye. N'i ye kafe min sisan, a b'i hakili dayelen kojugu. A b'i hakili bila baara danmatemən ke la. A b'i hakili lawuli koebe. Ni hakili ma lafiye cogo soro, o bεna ni hakili nagami ye. O bεna ni faabana ye. O hakili lawulifεn dan te furakisεn danma ye. furakisεn dɔw be yen, minnu be ke sababu ye ka segen latunu ka bɔ maa farikolo la. Ni segen dun tununa ka bɔ i farikolo la, i be baara ke farikolo te se min kɔro. O be ke lafiye sababu ye ka hakili bali ka kafijε soro. Hakili lafiyalanba ye sunogɔ de ye. N'i be nin fura ninnu ta walima n'i be kafe ninnu min ka danmatemən, o lafiya min y'o ye, ni hakili ka kān k'o soro sunogɔ la, a te se k'o soro belen. Tuma otuma sa a be ke

in'a fo o tigi hakili de be baara la. Fen o fen dun, n'a be baara la kudayi-kudayi, a be segen a be rotine. O de ye kafew ni furakiseninw joyoro ye faa laseli la mogo ma. Kafew, ni pikirijalanninw ani dɔrɔguw ni denkelen demennan b'o la. I b'e nin furaw ta. U b'a to i te dimi don yɔrɔni kelen. Nka u be min ke hali la, o dimi bena i la don min, o b'a sɔrɔ i ne te ko la tugun.

Nininkali seeginan: *Ayiwa i kumana Bajankara kan ani Ponze dogɔtɔrsoba. Ni Ala sɔnna, an be se olu bɛe ma don do. Nka yaliaw yere be se ka faa furake yan wa?*

Idrisa Jalo: Faabana fura te anw bolo yan. An ye faabana furakelikela dow de lakodon, k'u latɔnɔn. Ni faato se'an ma, an b'u ci olu de ma. I komi Bajankara fana y'an ka baarada

bolofara do ye. Olu fana y'u ka faato furakelikela wɔtɔmo. U b'u don, u b'u ka duguw don. Ni faato ser'an ma, an b'ubila ka ta Bajankara fana. Yen, faa suguya kelen-kelen bɛe furakelikela dɔnnen don.

Faalo ye adamaden de ye. A ni ladonni ka kan

Nininkali kɔnɔntɔnnan in'a fo bana towbɛe, ladonni ko numan joyoro jumen be faabana na. An b'a ye an ka dugu caman kɔnɔ, faatow labilalen don u yere ma. Nimaawm'udakɔrɔbo, abada maaw kɔni t'u ladon. E hakilinanta ye mun y'o la?

Idrisa Jalo: O nininkali ka nikosebe.. N'i yere y'a ye ko farafin furabolo ka faafura be diya, o be bo banabaato ladoncogo de la. An b'a fo o ma ko : banabaato sendonni sigida kow la

(ensərisɔn kominoteri). Ka se ka banabaato bolo bila a ka baara kɔro ketaw la. K'a bo baarantanya nere la, in'a fo a be fo min ke ko n'i kera faato ladonbaga yek'a ka maa kasarata folo be k'i ye. Walima ko n'i kera faato furakela nana ye, k'a meen o meen ko faato be bo i ka denbaya la. Ninnu bɛe ye hakili tijeneko de ye. Nontə banabaato bɛe ka kan ni ladonko numan ani furakeko numan ye. Fen min koni ye nisondiyafuraw ani kafew ye, an b'an sinsin a kan, olu be fen o fen ne adamaden ma don kelen, ub'o san-carman-mako tijeni de ladon i kun. Bɛe dun ka kan k'a don ko : senyerékɔro keneya la o kafisa ni sɔrɔba danmatemén ye bana kɔnɔ. An ka kan ka faatow ladon ani k'u furake. Nk'an yere wfanak'a faabana ce janya an na ni nisondiyafuraw yeli ye k'u to yen ani hakeba bɔli ye kafemin na... **Nininkalikebaa:** Tumani Yalam Sidibe

FARIKOLOJENAJE KUNNAFONI

Boli tuma don ka fusá n sen ka di ye!

Samata segew ka Tinizi cɛbɔ kunkɔrɔkera nisondiyaba ye. Maliden ce n'a muso bɛe bolo. O nisondiya kɔfɛ, Mali ntolatan kanubagaw bɛe hakili latige an ka ntolatan mumɛ ka sannayelɛn, sabatili kan don nataw kɔnɔ. O hakili latige kera sanmekuru gasan ye, ni tali kera Esitadi ntolatanton ni nanan ntolatanton ka farafinna kɛnew kan bɔlli kuntaala la.

Esitadi ntolatan kelen ka farafinna tɔnjanaw ka kupu nɛbila ntolatan kɔsogon, saralon jamana ntolatanton dasilen ko, a ni Tinizi jamana ntolatanton "Esiperansi" cedenw ye nɔgɔn dere nana sennabɔ ntolatanw kun folo kadara kɔnɔ, an yere w yan, 1994 san kalo 5 n tile folo.

Odon, Mali ntolatan ka sannayelɛn minen kelekura. Esitadi ntolatan tɔn kuru kelen don n'u kuru ma se ka nɔnabila.

Nanan cedenw ka pan-ka-puruti m'a to garisegɛ ka yele u fe

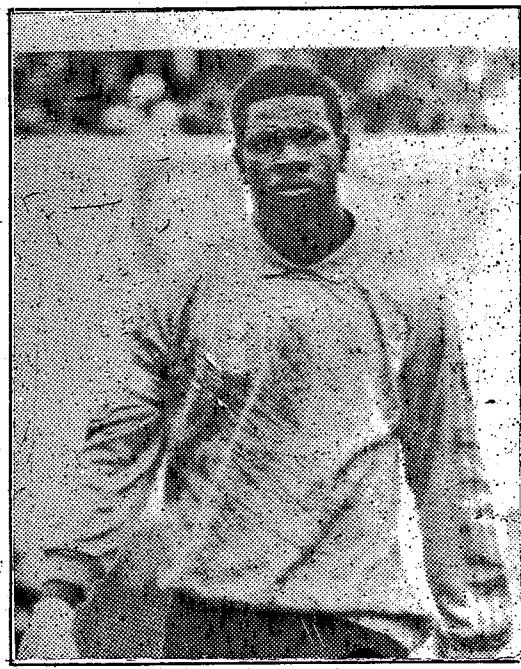
Sibirdon 1994 san kalo 5 n tile 15 minen kelekulen firila Esitadi cedenw bolo Tinizi jamana faaba kɔnɔ.

"Nima min ke ka so kan'i ikan jigigida o kan, wali ka so". Nin don nana sennabɔ ntolatan kun filanan wuliko folɔjijali danna sanga danamandɔma, bawo sanga 7 nan yere la "Esperansi" cedenw ye ta-ka-kunu (penaliti) ntola kelen sɔrɔ min ker'u ka kun folo ye. Sanga 31 nanna kuru filanan donna-wuliko folo kun cero kan.

"Dugu bila kafisa laada wuli ye bamananw ko ten".

Wuliko filanan, Esitadi cedenw ye ntolatan to tinizi jamana ntolatan tɔn Esperansi cedenw bolo. Kuru fila nɔnabila kaba ma fin sankoka waaro!. Ntolatan sanga 86 nan, Esperansi cedenw y'u cun Mali ntolatan kunubagaw ka kelebe kan n'u kuru sabanan donni ye. "Kele mana se so kɔfɛ maribayasa don te sokɔnɔna kisi o ma". Esitadi cedenw ka kosafe cesiri ma mako nɛ. Kalo 5 n tile 15, 1994

FARIKOLOQE NAJE KUNNAFONI

*Farota y'a seko n'a donko bëe ke,
nka Tinizikaw nakun tun ye setigiya
soroli ye.*

san, Esitadi ntolatanton ka farafinna tonnamaw ka kupu nofè boli banna. Karidon, kalo 5 n tile 16, kulukoro ntolatan nanan dasira Tinizi jamana ntolatanton wëre fe, min tøgø ye ko "Keruwandénmisenwka ntolatanton". Farafinna ntolatanko cakeda ka kupu nñasennabò kun fôlo, tanko filanan karada kono, ntolatan jijalenba kofe.

Kunnafoli siratege la, farafinna ntolatan ko cakeda (CAN) ka kupu nñasennabòntolatanwunkunfôlankunkunfôlo la, Nanan y'i nôgirin "keruhan" ntolatan ton denmisenw bolo kuru saba ni kelen.

O la, nanan tun ka kan ka kuru fila nifudek'an fe yan tanko filanan senfe walasa u ka se sorò.

"Wulikofôlo sanga 20 fôlökono, an be ko bëe ke walasa kan ka setigiya lasabati" Nanan ntolatan ton cedenw ka jalatigi kany'o ye yanni nôgôrunkunben ka damine.

O de koson, cedenw du su barika bonya kojugu, uma ntolatan basigilen si ke. Dasi-ka-bin ni girin-n kun-fe ma ke senkôromadondonnillaw si negela ye. Kulukoro ntolatanton nanan cedenw ye ntola karaba walasa k'o kuru fila diyagoya don yanni wulikofôlo ka sanga 20 sorò.

Ntolatan sanga 16nan ben'i cooko tuma min, "Keruhan" denmisenw ka ntolatanton ceden Amuruni nan'o jate sigilen wuli ni nôgôrunkunben kuru fôlo kerunni ye nanan ka jo kono.

Kojugu kun bora! Nanan cedenw ye bolo fa k'u ka galabukênya kan, o ma nobila wuliko fôlo la.

"Musokorodon min kuntaala ye tile 3 ye, maa si man kan k'i bakoroni taanu a tile fôlo la". Wuliko filanan, "Keruhan" cedenw yelenna ntolatan lagosili kan ma fere kan, bawo u ka jate la, setigiya matarafara ka ban! Tuma min, "Keruhan" cedenw ye setigi fari da, nanan ceden nana (tow ka hake to) Dramane Danbele fora ka wuli. Afiri-firiko fôlo ye "Keruhan" celu yaara ka ben wuliko filanan sanga 29 nanma. Nôgôrunkunbensanga 78nan, Dramane Danbele nana kuru 2 nan don. Ntolatan fere nñamayara kura ye. Kodaminetun ye jama masumaya.

Kulukorontolatantonnanansenkoromadondonnaw y'u kan bo. Fere kan cedenw ja jora.

Sanga 84 nan na, nanan ceden do lakelen ye ntolajan do kerun ka taa Tinizi joda la. O jiginyoro, Dramane Danbele ye nñenkôr kari ke, a

*Madu Keyita ka cedenw natô y'u
ka ñanaya de t'u kô Tinizi wa?*

munumunutoy'ontola dasi "Keruhan" jo kono. Nanan kuru 3 "Keruhan" 1. Ntolatan sanga 90 kuncer'okan. Koba kera, bawo nanan ka kuru saba donnî ye danmakênlakika waleya ton fila ninnu ce.

Hakililajigin siratege la, tanko fôlo senfe, keruhan ye nanan bin kuru 3 ni kelen.

Walasa ka ton fila ninnubônjogonna, ta-ka-kunu (penaliti) ntolatan kera. O senfe, Kulukoro ntolatan ton Nanan ye 4 don duuru-duuru fôlo dilenw na. "Keruhan" denmisenwka ntolataiton cedenw fana ye 4 don uta la. Ka kelen jen. O ko penaliti fila-fila dira. Nanan ntolatan ton cedenw ye kelen don ka kelen do fili kere fe.

Keruhan cedenw y'a fila bëe don. Nanan binna!

Kunnawo lo ni jigiwaaro tile fila dôrônpe ye dan kari. Maliden ce n'a muso bëe nisondiya la, Mali ntolatan tonw ka sannayelen tantan damine na farafinna kene.

Kulukoro ntolatan ton nanan binna ni ceya minen ni danbe ye. O taanu n'obarika ka da uyenga o walejuman don kana ke jiritu ye ka Mali ntolatan ko kungo datugu bawo o no be tile fila in cebô goya la. An ka ntolatan ko cakeda n'a boloforaw man kene. Oka fo k'o bogodon, Kulukoro Nanan ni Esitadi ntolatanton kero bana saraka fôlow ye. Samatasegew ka Tinizi taa kofe, Mali ntolatan kanubagaw nata wylilako kura bawo u hakilila k'an ka ntolatanko nemaawbena do fôra cesiri kan netaa sabatili kanman. Sugo gasan, jekafô fôlo min kera ntolatan lahalakan, nemaaw ye Mali tonjana nini ntolatan den kerefe. O te ke ninan. O kosoñnan ni Esitadi cedenw ma labencogo sorò. Bolituma don ka fusa n sen ka di ye!

Ntolatan nataw nafa bonya koson, ntolatanko cakeda ni ntolatan kanubagaw bëe lajelen ka kan k'u cesiri", Walasa nin dimi donneñjurukara sara nñajae kadara kono. N'o te do kera jalajimin na sa de!

Bakari Sangare

Aayi! jamana te nagamin...

"Farati ma nin, Alalatigé ye ko kunta ye awa danmatemén fana ye kōnōafiliko ye". Kalifa Sanogo ka kuma ye nin ye ka bō Sikaso. A ma fen wère fo tijé legessé kó. Ni kuu, Bamakóni Mali kēnegayanfan de tun kelen bē siranjeduguw ye binkannikélaw ni nikaraba tigilamogow ka ko la, bi, ko selen bē Mali fan bée. O dun ye jooréko ye ka d'a kan a kelen bē i n'a fo u ka ko taalen bē ka lakananikélaw bolo dan, k'u ke ngon kelennabila genbaantanwye. Sandugu danma kōnō, 1994 san kalo 4 ni kalo 5 nan kōnō, maa nitijé ko jugu fila de kéra ani dōrōgu kilo 80 nineni. Maa fōlo min bōnena a ni na fu falaki, o kéra Ganan jamana npogotiginin dō ye min tun basigilen bē San dugu kōnō sugurunbaya kanma. A jēnōgōn dō yere de mako nēnen ye muru kari a la. Npogotiginin ta kéra saya gansan ye awa a faabaa b'a sen kan hali bi. Filanan, o kéra seliba tēmennen su yere de fe. O fana tun ye npogotiginin ye: Ale n'a kamalen bōra. Kamalen kelen seginna ka n'a fo npogotiginin somogowyé koalenidennin farala nōgōnna, k'a m'a ye belen. Tile naani kéra nininiw la. 1994 san kalo 5 n tile 25 de (araba don) bō taara k' onpogotiginin su tijetokan kōlonkolon dō kōnō. O y'a sōrō a kamalen tun taara Kucala. Taa kéra o nofè. A nalen, lakana tigilamogowy'a kōrōn. Ajora a la ko : jōn-ko-Ala ne de y'a faga!

Ayiwa Bugunisira fo Sikasosira, a y'aw jija, bolifén kana tijé n'aw ye olukan sufé, nōnté kojugub'aw nofè.

Bi-bi in na, yōrō de binkanniko

Sanji kōrō wōssi de te dōn, nōnté lakanalikélaw b'u seko damajira bée la.

bē se ka fanga bonya ni yōrō ta ye an ka jamana in kōnō, nka yōrō binkannikélantan te. A tora dōrōn hakililatigé bēna ke fen kōrō nega minēta y'an bolo. Sanni o don cē, a ka kan bē k'ijijyōrōla. Jamana nēmaaw k'a dōn k'u sigikun fōlo ye hakililatigé de la ninini ye jamanaden numan kelen-kelen bē ye, u sigiyōrōw an'u taayōrōw la. Jamanaden numan kelen-kelen bē fana k'a dōn ko yērekōlōsi ani basigi ye hakililatigé bēs baju ye. Awa ko fosi sēbelama te se ka ke hakililatigé kō.

Nin ko ninnu bēs ye dijé kōnōkōw ye minnu bē n'u ka waati fe. Walasa k'u kēlē, jamanaden kelen-kelen bēs ka kan k'u yere kōlōsi, ka ko ketaw dōn ani k'u kēwaatiw dōn. Dugutilafeyaa! a k'o dabali walima n'u ma nē ke kō, k'i yere laben ani ka bolifen laben.

Fen min ye sariya labatoli ye, bēs k'o dōn yērenafafen ye. Sariya ko k'an ka dan yōrō min na, an ka

dan yen. O rō, ni maa min y'o kōsagon an yere bē se k'a dōn ko :n'otigite kunkotigiye, kunkoninina don. Jeli Bakorōba Jabate, ka bō ségu Sikorō ani Balanjando, o ko :nidijé sera dononkōrōso boliwaati ma, i b'o berema kirike de nini o kanma.

Bi-bi in na, kun fosi te nōgōn jalaki gansan na, yēlema bēs n'a nawaati don. A ka kan an bēs ka hakilinan kura sōrō dijēnatigé kan ani ka jogo kuraw fana sōrō. N'o kéra an b'an yere lakisi an sigidā kōnō, ka k'an yērema furaba ye. Nēmaa wo kōmaa, min kafisa o ye yērekun lakisi ye, ka masōrō : ba saya o bē batigi ma. Nka k'a kun bila daga kōnō, o te fo ba yere kōde!

Banzumana Sissoko, i ye tijé fo : jamana te se ka nagamin ka tēmen nin kan!

Tumani Yalam Sidibe

Poyi

Ni poyi be cikelaw kan

Cikelaw aw ni ce aw ni daba
 Aw ni soli ka wili
 Aw ni biri ka taama
 Sogomada ngomin ji yuguyugubaw
 N kan be aw de ma
 Ka bo su
 Ka don su
 N kan be aw de ma
 Aw ni ce
 No masa masaw, n kan be aw de ma
 Aw ni cesiri, aw ni ko la munun
 Aw ni ce
 Aw ni yeralci.
 Ci cefarinw ne kan be aw de ma.
 Aw kera an ka jamana sinsinbere ye
 Aw ni ce aw ni ce

Ni poyi in be numuw kan

An ka fano cefarinw, ne kan be aw de ma.
 Aw ni wale, aw ni yere la ci.
 Aw ni fan
 Aw ni kulani
 Aw ni balan
 Aw ni sarito
 Aw ni funteni
 Aw ni sisi
 N'i y'a men daba aw numu kamalenw don.
 N'i y'a men soli aw numu kamalenw don
 N'i y'a men jele aw numu kamalenw don
 N'i y'a men muru aw numu kamalenw don
 N'i y'a men wolo aw numu kamalenw don
 N'i y'a men sisibaba aw numu kamalenw don
 An ka marifa n'a kise aw numu kamalen do.
 Aw kera senekelaw sinsinbere ye.
 Aw ni fan, aw ni funteni, aw kulani aw balan.

Ka bo Zebugu,
 San MAKOCI mara la

Poyi : Miseli ye faso den juman ye

I ni ce
 I ni foli ka kan
 Foli te ke bee ye
 I ni ce
 I ka baara juman la
 I ni sanji-koro-boli
 I ni tile koro boli
 I ni dibi momo
 Hun! Faso den juman
 Ka tu baw fara
 Ka kulubaw jigin
 Ka kobaw tike
 Ka kongo munun
 Ka ji minogo munun
 Ka n'anw kunun
 Ka bo sunogo la
 K'i b'anw demen sene taabolo juman na
 Hun! Faso den juman
 E ni ce
 E ni taama
 Cikelaw jigi
 Cikelaw tulo
 Cike sen
 Ani cikelaw hakili
 E ni waati
 I y'an son kunnaфони
 An tun te minnu don
 "An kala" sene taabolola
 Min y'an n'afalan ye
 Hun! faso den juman
 Kabini san 1957 la, e min haminako kera :
 Cikelaw boli ye dibila
 K'anw bila here sira kan
 N'o ye kalan sira ye
 I ye jiri min turu, an b'o de suma la bi
 Da wo miseli, i ni ce
 I n'i munun
 I ni karamogoya
 E y'i ce siri balikulan nesorolila
 MAKOCI kono
 E y'i cesiri kosebe cikelaw ka yere
 sinsin nina.
 K'o sababu bo balikukan na
 MAKOCI kono

Ka soro ka gurupuman (duguyiriwaton) sigi sen kan
 Min folo kera tontanbugu Fana maara la san 1974 la
 An be yoro min na bi duguyiriwaton 600 be soro Fana
 Gurupuman ko, Zayeri ko, ani balikukan ko :
 Kala mognon meneba folo kera e Miseli ye,
 N'e be taa koro sigi lafiala a ka kan an ka poyi i ye :
 (Poyi, poyi, poyi, negesengeren kene, do b'a ji min
 O te se k'a naga nimi. Do t'a naga nimi o te Jimi
 Dawa an b'i fara Mali cefarinw kan.
 Ala ka koroya lafiya k'i ma here ye
 Ala k'i men an koro ladilikan juman
 Ala ka sijan d'i ma
 Ala ka barika don : balikukan la, duguyiriwaton ani zayeri
 Olu min kera e Miseli haminanko belebeleba ye
 Dawoke, i n'i foli ka kan
 I n'i taanili ka kan
 Bawo ni min kera, o de be fo.
 Ni min fora o de be ke.
 Miseli an te se ka ni foli kunc
 Ni do ma se i je nogen donw ma
 Bawo bamananw ko : "nunun san soro juru ko"
 O ye joni ye : Sungoba denbele ani Abulayi Camara
 Denbelek e de kera Fana MAKOCI lakoliden folo ye
 Kabinis 1957, Itun be sigi warasala Kamarake i y'i cesiri kosebe kalanko netaa la
 Aw ni ce aw ka ne coron ani tulomajo la
 Aw k'an be sijn were.

Dotege Sako
 Fana MAKOCI - kalan bolofara
 Jekabaara jenabo baga

Ntetenew

1. N ma taa banan koro nka banan
nconi ye n sogo
  2. Ni mamari mana misiw te bo
  3. N donna fulakolon kono, ka taa bo
numunkolon kono
  4. Fen de ka jan sebe sun ye nka
sebesun ba file a jukoro
  5. Fen do be kasi ba kofe, nka nugut'a
kono
  6. Degguk kelen ye ba ne je.
  7. Denni ye don ke fo ka konota.
  8. Mamari kan fa seben.
  9. U ye fini di n ma ma ne juman, ni
juguman don.
  10. Ntaara sira fe ny'a sorosira farala
fila ye, n fana farala fe.
  11. Sabake dafin
  12. Kulukulu falen be seje la, nka u te
seje mago ne.
  13. Kaana kube ji la, nka minnogo be
jini ka faa.
  14. Don o don denni be-luhara dega
da ko segin.
  15. N ye nka so siri so kono a ku bora
kenema.
  16. Bada la mankalani kun na bije, ye
bo a kamakoro.
  17. Zere jelen caman yeforo la tabaga
ta la.
  18. Cebilen woro kelen ye so fa.
  19. Cebilen kelen ye bulon ba kono
don o don.
  20. N'i ye ntigi ye i ko, ntaga, n'i ye
ntaga ye i ko ntigi
  21. Ntaara nburanna, na y'a soros
kun be kogo la.
  22. Kononin sen kelen ye tu lami
  23. Nye nka so boli ka taa sanni nka
segin m'a sen no ye
  24. Donni kelen cesirilen bee du bee
yaala sogoma ni wula.
  25. So kolo lefeba.
  26. Ko-la-lefeba.
  27. N sen no ye in kunun
  28. N y'a file a ve n file.

Ka bo Zebugu,
San MAKOCI mara la
*An b'a nini aw fe, aw k'aw hakili
jakabo nin ntentenw koro kan sanni
Jekabaara boko nata ce.*

Wasolon kisa : a tñew n'a ntaalenw

Tige sabanan

Wasolon kabilaw

* Jininkali : yali i be se ka Wasolon
kabilaw fo an ye wa ?

Jaabi: Okabilaw bœyen. **Ganaga**,
o ye Kalana mara ye. Başidibela,
Yanfolila b'o la ; Filamana b'o la ;
Sekorolen b'o la ani **Gana** kabilia ni
Kusan kabilia. Bœe b'o kabilia naani
de tøgo don : **Ganaga**, **Basidibela** ;
Gana ani **Kusan**.

Wasalon ko koro daw

Jininkali : A bë fë fana ko kabakomayoro ni su koro batutaw bë Wasolon. E hakilila ye mun y'o la ?

Jaabi : N be dō dōn olu ia, nka nt'a bēe dōn. O dōw yere ye n tileroko ye. Ka soro diina (silameya) ma jensen, **Jeneba Tumaniko** tun be ke. O yesu labato de ye. Morifinna joko fana be yen, nt'o kalama. Oy'anni Basidibela c̄emakow ye. Ofana ye gundo de ye an ka maakorow be min kalama.

Jininkali : Ayiwa, i be mun don Wasolonko kun kan n'o fana ni foli ka kan ?

Jaabi : Ne bε se ka min fɔ o de ye
k'o waati la, Wasolonkaw tun m'a
faamukofaranogonkan nafa ka bon.
N'o tɛn faamuna, a kac'a la,
Samoriko kera cogo min a tun te ke
ten ! Barisa, o waati la, cefarinyɔrɔw
tun bε yen minnu kelen-kelen dɔrɔn
tun bε se ka Samori kεlε. Samori y'i
laben Wasolon kεlε kanma san
caman de kɔnɔ, ka sɔrɔ wasolonkaw
t'a dɔn ko ko bε senna.

Nininkali: Yali Samori ni Wasolen
dugu bœ de fana tun be kœla wa?
Bârisa an y'a men ko Samori ye
Sikaso koron kalo wooro min kono,
ko a n'a ka jama balodumuni n'u
makonemien tow bœ tun be bœ
Wasolen dugu dœw de kono ka taa
d'u ma Sikaso iin da ja.

Jaabi : Tijé don : Samori ni Wasolon dugu bëe tun te kele la. Yorow bëe yen, a n'olu bolo tun bëe nogon bolo. Ko mana ke cogo o cogo, bëe te ben kelen kan. Hali ni ko duman don, a ka c'a la, bëe te ben kelen kan. Samori ka dumuni talaw tun be temen Wasolon fe ka taa dumuni ta. An y'a men cogo min, dow b'a fo ko dumuni tun be taa ta Nzanninfinna. Wasolonkaw yere delila k'a ka dumuni talaw mine sira fe, ka sorò ka ciden bila ka t'a f'a ye ko a yere k'i laben ka na, ko non te olu y'a ka dumuni talaw mine ! O yere de kera Samori ni Wasolon ka kelesen filanan sababu ye. A bëe se ka ke kunnafoni jelen were bëe sorò o kun kan. Barisa an ta ye an y'a men ye. A bëe se ka ke dow y'a seben. A bëe ke a yere kera dow tile la. Ne koni bëe kunnafoni min don ko in kan o ye nin ye. Ni kunnafoni were bëe mogo min bolo, o fana bëe se k'o di. O yere de b'an bo kunpan na ka t'a fe !

Nininkali: Kuma fila b'e ka kumaw
la Samori sɔnwl̩a, n'olu ye "janfa" ni
"binkanni" ye. O fila dun si tɛ
silamewale ye. A dun bɛ fo de ko :
"Alimami Samori Ture". E hakilinan
ye mun ye Samori ka diinako la ?

Jaabi : Anw koni te Samori ka diinamogoya don ka masoro a madon anw kan ni silameya ye. A ma mogo negen ka diina ne jira ila. A ma mogo kele diinako la. N'a y'a soro diinako tun don, mogo caman be yen; k'a ta yan na ka t'a bila Lagine jamana na, olu togo donna diinako la haali. U ye mogo caman yere soro fana. Nk'u ma mogo kele ! Samori ta tun te diinako ye. Samori ta tun ye hakilinanko ni fadenya ani juguyako de ye.

A to be known

Kele n'a kebaa ye jége jalan ni baji ye. Ubora nogonna, nk'u nogon jugumanw te. Janjon tabaa te mons bo n'a ma maa joli k'a munnitulu ye, ka soro ka t'i da danbeso an bóneso. Céya y'o de ye: i be cew kan don do, céwfana b'i kan don do. Ofila lajelen de be togo di yangaran dónbaaw ma. N'i y'a menbi, kunundetemenna ka sini ke makononfen ye. Dijeso ye ceso ye. Dow taawaati ye dow nawaati ye. Bee n'i ka don. Bee n'i wulikun. Nin kumaw tun be ke k'an ka kele céfarinw de majamu, kun were tun te minnu na dijenatige la kaburu balili ko ka togo dun. Aa, dije kóroba! Ant'antaasi doonin. Keta n'a caya o caya, këbali de ka ca de. Barisa an be kelen waati hake don, nk'ante këbali ta don, barisa donbaa were te nata la Ala ko.

Kele ye tasuma ye min menenfen man dogo. Abora da o da fe, Ala k'an sabu ne.

Nin don in kele mankutu na fo dijeso fo ka taa dije ban. A y'a kebaaw silatunu boges, walasa k'a lakkalaaw nisondiya. O yeres de te dije ye wa. Walasa do ka na ka diya, fo do ka ba ka sa! Do ka here, o ye do ka bone ye. Mogoya ye kuma lankolon ye, ka masoro dije fenba

Namimakenin ka maana Tige 4 nan

bëe sigilen don mögo joli de kan. Jön detunb'a don, kokelé dontemennen ko, Kolajinimasako ni Tajurusaramasako te fo belen, fo n'a kera nsuirinsira ye?

jumadon in, nama ni nama ma je mögo su la sanko duga ni duga. N'i y'a menkelekewda ko: "Woyikonba", o ye kele selen ye bóneso de! Dugu fila ninnu ye nogon faga fagacogo bëela. Uye nogon faga in'a fön'atun te buranw ce. Kolajinimaso ani Tajurusaramasa, furu de y'u je awa furu de y'u fara de. K'u ka dugu wuli u farali senfe. A goyara jön na sabagaw ko, nöntë namimakenin kera heretigiye ka masorøa kalañini bora sira fe. Ko jugu ninibaa ni ko numan ninibaa, n'a diyara min na o de ta b'a kun bo.

Nin jumadon in kele kera dibararo-bone ye. Akera jalaji ye, dilanbaa dusunjugun ani minbaa nejibo. Ni saya tun be dije ban, dijekokuma tun têna fo belen. Nka maa kelen si saya te kunsigidén kelen hake bo dije na, barisa sabaa hake n'a ta o ta, a be dugukolo lafere de balobaaw ni wolotaw sigicogo numan kanma. An k'an tile ke ka soro an m'an yeres negen. Yerenege te doweré ye naganyerela ko: ni ne te nin be ke di? I k'a don n'e yeres bora yen don min a be ke i n'a fo here tun b'e taali de makonon walasa ka sankise suuru mögöw kan. Jön ye bonebaga ye sabaga bofu safu ko.

Tajurusaramasa ani Kolajinimaso, olu kera masaw ye minnu y'u ka maaw bila ka nogon baron i ko digadegé. Jeliw ka fo la, u ye san kemé caman baara nogoya

saya meleke bolo barisa, tile o tile maa hakénin nimine te to to fen na, hali n'o fen togo ye ko meleke.

Kele kera keleyorø pogonban ani dugu-konc-mögö ban ye. Kele n'a tigëbaa te fara diya la.

Duguba fila ninnu ntomonw dankun na, namimakenin nan'i jo masaké fila fure ni nogon ce k'í kanto ko: haate, aw kokorobomasaw min y'a bila namima jön san ni na, o ker'aw sara ye bi de. Awa ne taara barisa dije ka bon maa kelensukasi banbali ma. Kelen n'a caya o caya, kebali de ka ca.

Maaw ka fo la, Segu naani ani Marakadugu kononton; Segu sikorø ani balanzando, osigilen be duguba fila ninnu de ntomon kan bi. Ayiwa ni n ka fotä ma taa tige sira fe, aw kana jigi n na barisa tige ni nkalon, a bee ye kelen ye. Ni do te yen, to kelen kuma te fo!

Tuya Sidi

JEKABAARA SEBENJEKULU

Laboli kuntigi
Salif Berte
Sebenjekulukuntigi
Tumani Yalam Sidibe
Sebenjekulu mögöw
Tumani Yalam Sidibe
Salif Berte
Bakari Sangare
Sebenyoro orodinateri la
Jamana gafe sebenyoro
Baarakelögöw
MAKOCI, "OCED", "SNV"
Jensenyoro
MAKOCI, "ODIK", OTIWALE,
"ODIMO"
Labugunyoro
Kibaru
Bogogonko hake
11 000